

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:3681

av **Linda Snecker m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2016/17:126 Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som syftar till att uppmuntra och stimulera förekomsten av feministisk stadsplanering och feministiskt bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För Vänsterpartiet finns det ingen del av det rättspolitiska arbetet som är så viktig som det brottsförebyggande arbetet. De borgerliga partierna ropar återkommande på hårdare tag mot de kriminella, ökad kriminalisering och längre straff som ett slags universallösning oavsett vilken rättspolitisk fråga det handlar om. Vänsterpartiet vill angripa kriminalitetens orsaker och fokusera på det brottsförebyggande arbetet. Samhället måste naturligtvis sätta gränser i fråga om vad som är accepterade handlingar och inte, samt utdöma proportionerliga straff. I vissa fall kan strängare straff vara positivt om det medför en starkare prioritering inom rättsväsendet samt ökade resurser för att utreda brotten. Det finns dock inget egenvärde i att höja straffen för höjningens skull.

Polismyndigheten och antalet poliser spelar en mycket viktig roll för att både förebygga brott och ingripa när brott har skett, men det är inte polisen och rättsväsendet som ensamt ansvarar för det brottsförebyggande arbetet. Grundförutsättningen för att förebygga brott är ett starkt välfärdssamhälle som håller ihop. Ett samhälle utan stora klassklyftor och med en hög grad av jämställdhet och jämlikhet. Ett samhälle med en välfungerande vård och omsorg, en bra skola samt tillgång till arbete, bostäder, kultur och en meningsfull fritidssysselsättning.

De flesta vinner på ett rättvist och solidariskt samhälle. Att förebygga brott är både ett långsiktigt arbete och ett arbete som kräver en helhetssyn. Det räcker inte att reagera

när olyckan är framme utan det måste vara en ständig och naturlig del av det dagliga arbetet på såväl nationell som regional och kommunal nivå.

Vänsterpartiet välkomnar det brottsförebyggande program som regeringen genom aktuell skrivelse presenterar. Vi är i huvudsak mycket positivt inställda till programmets kunskapsbaserade fokus, innehåll och bredd. Även om ordet feminism inte finns med i skrivelsen så genomsyras många förslag av ett genusperspektiv och feministiskt tänkande. Inte minst tycker vi det är bra att frågan om destruktiva maskulinitetsnormer lyfts. Vänsterpartiet anser dock att det feministiska perspektivet kan bli än starkare, bl.a. avseende de brottsförebyggande aspekterna i fysisk planering och bostadsbygge.

Feministisk stadsplanering

Vänsterpartiet har länge lyft och drivit frågan om feministisk stadsplanering. I Stockholms stad, där Vänsterpartiet är en del av majoriteten, har vi t.ex. också sett till att skriva in kravet på en feministisk stadsplanering i ägardirektiven för stadens bostadsbolag. Ytterst är det en fråga om demokrati. Det offentliga rummet tillhör alla och måste därför vara tryggt och välkomnande för oss alla oavsett vilka vi är.

I Brottsförebyggande rådets (Brå) trygghetsundersökning för 2016 svarade en tredjedel av de tillfrågade kvinnorna att de antingen kände sig ganska otrygga eller mycket otrygga eller att de inte går ut alls i det egna bostadsområdet sent om kvällarna på grund av otrygghet. Bara en tiondel av männen svarade likadant. Det är ett av alla skäl till varför det brottsförebyggande arbetet i allmänhet och planeringen av stadsmiljöer och bostadsbyggande i synnerhet behöver ett tydligt feministiskt perspektiv.

Brottsförebyggande rådets senaste trygghetsundersökning visar att kvinnors rädsla för att vistas ute i det offentliga rummet ökar. Det är inte bra. Feministisk stadsplanering handlar inte om att bereda plats för kvinnor utan att tillföra den offentliga miljön värden som vi alla behöver – oavsett kön, ålder osv. Väl upplysta gångstråk är viktiga för att öka tryggheten, men framför allt behöver det offentliga rummet återigen bli en viktig plats som angår oss alla. Fungerande aktiviteter, som pågår i och runt våra hem varje dygn, är möjliga att planera in, bygga fram och synliggöra. Kort sagt behöver vi planera våra städer för ökad närvaro där det finns människor som gör saker tillsammans i rum som är synliga och ligger i markplan.

Även om det är kommunerna som har planmonopol och förfogar över stadsplaneringen, så bör regeringen kunna vidta åtgärder för att stimulera och uppmuntra till ett tydligare feministiskt perspektiv vid stadsplanering och bostadsbyggande. Regeringen bör därför återkomma med förslag på åtgärder som syftar till att uppmuntra och stimulera förekomsten av feministisk stadsplanering och feministiskt bostadsbyggande. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Minska återfall i brott

Ytterligare en väldigt viktig del i det brottsförebyggande arbetet är att minska antalet återfall i brott. Samhällets insatser för att förhindra återfall i brott är för få och för dåligt

samordnade. Dessutom sätts de ofta in för sent och är inte tillräckligt individuellt anpassade. Vänsterpartiet har tillsammans med regeringen i budgetöverenskommelser förstärkt resurserna till det återfallsförebyggande arbetet, men mer behöver göras.

Verkställigheten av straff ska utformas på ett sätt så att anpassningen till samhället underlättas för den enskilde. Ett viktigt verktyg för att klara detta mål är att använda sig av den s.k. verkställighetsplanen. En verkställighetsplan ska göras i samråd mellan den intagne och Kriminalvården och ska löpa som en röd tråd mellan häkte, fängelse och frivård. Vänsterpartiet anser att det måste vidtas åtgärder för att säkerställa att den intagne varit delaktig i utformandet av verkställighetsplanen samt att det över huvud taget upprättas en sådan plan.

För att syftet med de återfallsförebyggande åtgärderna ska kunna uppnås och antalet återfall i brottslighet ska minska behöver det t.ex. ställas tydligare krav på samverkan mellan myndigheter som är ansvariga för återfallsförebyggande insatser. Landstingen bör exempelvis vara skyldiga att ingå avtal med Kriminalvården om vård och behandling av klienter med missbruk eller beroende. Det bör även göras en översyn av instruktioner och regleringsbrev till de myndigheter som är ansvariga för återfallsförebyggande insatser i syfte att både skärpa och göra kraven på samverkan samstämmiga.

Sexualiserat våld och betydelsen av kön och genus

Det sexualiserade våldet är fortfarande ett av de största hoten mot kvinnors hälsa och ett hinder för att nå en jämställd värld. Våldet präglar dagligen kvinnors liv och överallt utmanas kvinnors rättigheter ständigt på olika sätt. I Sverige och internationellt. Mäns våld mot kvinnor existerar dock inte i ett vakuum, utan är det yttersta uttrycket för ett ojämnt samhälle.

Det sexualiserade våldet är strukturellt och systematiskt, samtidigt godtyckligt och oberäkneligt; det kan slå till när som helst, var som helst och mot vem som helst – så länge du är kvinna. Ibland är förövaren mannen i en nära relation, ibland familjen och andra gånger en helt främmande man eller flera okända män. Det sexualiserade våldet är direkt eller indirekt en del av alla kvinnors vardag. Flera undersökningar visar att flickor och kvinnor medvetet eller omedvetet anpassar sitt liv på olika sätt på grund av rädsla för våld och kränkningar. Vi måste också se hur maskulinitetsnormer och hur maskulinitet, makt och våld hänger ihop och hur de stereotypa könsrollerna påverkar mäns beteenden och syn på framför allt kvinnor och hbtq-personer för att sedan kunna vidta åtgärder för förändring och slutligen uppnå ett samhälle fritt från sexualiserat våld.

Det hedersrelaterade våldet är en del av det strukturella könsförtrycket och således inte begränsat eller kopplat till en viss religion eller etnicitet. Det specifika med hedersrelaterat våld är att det utövas med hjälp av kollektiva kontrollmekanismer och många gånger sanktioneras av släkt och omgivning. Det har genomförts olika utbildningsinsatser, men kunskapsspridandet om hedersvåldets orsaker, mönster och potentiella riskfaktorer måste naturligtvis ske kontinuerligt.

Vänsterpartiets fokus är att söka genomföra åtgärder som kan förebygga sexualbrott, underlätta och förbättra villkoren för de personer som utsätts för sexualbrott samt förbättra och göra rättsprocessen mer rättssäker. Vid sidan om en ändrad lagstiftning arbetar vi därför för att motverka att stereotypa könsroller reproduceras. Det

förebyggande och våldspreventiva arbetet behöver utvecklas och stärkas. Dessutom behöver det psykosociala stödet till dem som blivit utsatta för sexuellt våld förbättras. Det behöver tas fram en nationell handlingsplan mot våldtäkt och sexuellt våld. Vi anser även att sex- och samlevnadsundervisningen behöver utvecklas, att det bör införas feministiskt självförsvar i skolan från årskurs 7 samt att sexistisk reklam bör förbjudas. Vi vill även öka genuskompetensen och stärka jämställdhetsarbetet inom förskolan och skolan eftersom grunden för de föreställningar om kön och sexualitet m.m. som präglar vårt samhälle etableras redan i mycket tidig ålder.

Kunskap om våld i vissa yrkesgrupper kan vara helt avgörande för att förhindra brott och framför allt för att rädda liv. Vi har länge efterlyst och drivit på för att det på grundutbildningarna för de yrken där studenterna i sitt framtida yrkesliv kommer att möta våldsutövare och våldsutsatta ska ingå obligatorisk utbildning om genuskunskap och sexualiserat våld m.m. Vi i Vänsterpartiet är därför mycket glada och stolta över att vi gemensamt med regeringen kommit överens om att avsätta pengar i budgeten för att finansiera införandet av obligatoriska moment om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i utbildningar till yrken som innebär möten med våldsutsatta kvinnor och barn. De utbildningar som berörs är fysioterapeutexamen, juristexamen, läkarexamen, psykologexamen, sjuksköterskeexamen, socionomexamen och tandläkarexamen.

Polisen är ytterligare en yrkesgrupp som i sin yrkesutövning behöver goda kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. För Vänsterpartiet är det därför grundläggande att obligatoriska moment om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer införs även på polisutbildningen. Beredningsarbetet med att lägga fram ett förslag om att göra polisutbildningen till högskoleutbildning pågår just nu, och vi hoppas att detta är en fråga som regeringen beaktar i detta arbete. Vänsterpartiet inväntar och avser att återkomma när regeringen väl presenterar ett förslag om polisutbildningen för riksdagen.

Linda Snecker (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Karin Rågsjö (V)

Rossana Dinamarca (V)

Maj Karlsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)